

RECHT *VAARDIGING*

TIEN TEGEN ÉÉN DAT U BIJ HET LEZEN VAN HET WOORD 'RECHTVAARDIGING' AAN DE HERVORMING HEBT GEDACHT, EN ZELFS HEEL CONCREET AAN MAARTEN LUTHER. HIJ WAS NAMELIJK DE MAN DIE GLASHELDER DE 'RECHTVAARDIGING DOOR HET GELOOF' VOOR HET VOETLICHT, ZO U WILT: OP DE KANDELAAR HEEFT GEPLAATST, NADAT DIE WAARHEID EEUWENLANG ONDER HET STOF HAD GELEGEN. DAT KLOPT HELEMAAL! MAAR WAT IS 'RECHTVAARDIGING' PRECIES? NOG VEEL BELANGRIJKER IS DE VRAAG OF WIJ ZELF BESEFFEN WAT HET VOOR ONS ALS CHRISTENEN BETEKENT DAT WIJ GERECHTVAARDIGD ZIJN. HOE EN WANNEER HEBBEN WE AAN DIE RECHTVAARDIGING DEEL GEKREGEN? EN MERKEN ANDEREN AAN ONS DAT WIJ GERECHTVAARDIGD ZIJN?

• door Gerard Kramer

Antwoord op een oude vraag

Job heeft lang geleden in Job 9:2-3 al gezegd: 'Hoe zou de mens rechtvaardig zijn bij God (SV)? Indien Hij met hem wilde gaan rechten, niet één op duizend zou hij Hem kunnen antwoorden'. In Job 25:4 verwoordt Bildad het probleem als volgt: 'Hoe zou dan een mens rechtvaardig zijn bij God, of hoe zou hij rein zijn, die uit een vrouw geboren is?'. Dit probleem is onoplosbaar. Geen enkele rechter zou immers een onrechtvaardige, een schuldige dus, vrijuit kunnen laten gaan zonder aan het recht tekort te doen. Wie de heilige wet van de rechtvaardige God overtreedt, is schuldig en verdient het veroordeeld en gestraft te worden. Daarom kan alleen God het probleem van Job en Bildad oplossen. God blijkt namelijk in staat te zijn tot iets wat voor ons ten enenmale onmogelijk is: Hij rechtvaardigt de goddeloze (Rom.4:5).

Wat betekent het woord 'rechtvaardiging'?

Het is belangrijk bij een dergelijke studie na te gaan wat het woord in het Nieuwe Testament - want in dat deel van de Bijbel wordt de leer van de rechtvaardiging ontwikkeld - precies betekent. Het Griekse werkwoord dikaiōō betekent letterlijk 'rechtvaardig maken', in de zin van 'rechtvaardigen', 'als rechtvaardig voorstellen', 'als rechtvaardig behandelen'. De lijdende vorm, Gr. dikaiōōmai, kan vertaald worden als 'gerechtvaardigd worden', in de zin van 'vrijspraak ontvangen'. We zullen zien hoe ver dat gaat: wie door God gerechtvaardigd is, wordt door Hem beschouwd als iemand die nooit gezondigd heeft, maar een rechtvaardige is. Dat gaat dus verder dan de verlossing en de vergeving van zonden.

Rechtvaardiging: niet door de wet

De brief bij uitstek waar de leer van de rechtvaardiging wordt ontwikkeld, is de brief aan de Romeinen. De woorden 'gerechtigheid' en 'rechtvaardigen' komen in die brief frequenter voor dan in de rest van het Nieuwe Testament. De eerste keer dat Paulus het woord 'rechtvaardig'

gen' in die brief gebruikt, is in 2:13, waar hij schrijft: 'Want niet de hoorders van de wet zijn rechtvaardig bij God, maar de daders van de wet zullen gerechtvaardigd worden'. Helaas bestaan zulke mensen niet: 'er is geen rechtvaardige, ook niet één; er is niemand die verstandig is; er is niemand die God zoekt; allen zijn zij afgeweken; samen zijn zij nutteloos geworden; er is niemand die goed doet, er is er zelfs niet één' (3:10-12). De Prediker zei het eeuwen eerder al: 'Er is niemand op aarde zo rechtvaardig, dat hij goed doet zonder te zondigen' (Pred.7:17). Weinig reden tot optimisme dus! Aangezien iedereen Gods wet heeft overtreden, moet Paulus' onontkoombare conclusie zijn: 'Daarom zal op grond van werken van de wet geen enkel vlees voor Hem (=God) gerechtvaardigd worden; want door de wet komt kennis van zonde' (Rom.3:20; vgl. Gal.2:16). Kort gezegd: de wet kan niet anders dan elk mens als overtreder van de wet aan de kaak stellen. Op die trieste regel is geen uitzondering. De wet verklaart dus niemand rechtvaardig, maar veroordeelt iedereen.

Rechtvaardiging: alleen door genade

Toch heeft God een oplossing gegeven. Weliswaar hebben inderdaad allen gezondigd, maar zij 'worden om niet gerechtvaardigd door zijn genade, door de verlossing die in Christus Jezus is' (Rom.3:24; vgl. Titus 3:7). God verklaart dus geen mensen rechtvaardig omdat zij daar recht op hebben, maar ondanks het feit dat zij daar géén recht op hebben. Dat doet de Heilige God, die zowel de Wetgever als de Rechter is, 'om niet', oftewel helemaal gratis, zonder enige betaling of prestatie van de kant van de mens te verwachten. Hij doet dat 'door zijn genade', d.w.z. door zijn onverdiende gunst die Hij ons bewijst. Het vertrekpunt van Gods handelen is dan ook niet de mens, maar Christus Jezus: in Hém is de verlossing! God rechtvaardigt de mens 'die op grond van geloof in Jezus is' (3:26). De Heer Jezus Christus is Degene in wie de mens moet geloven, en van wie de mens alles moet verwachten. >>

Abraham als prototype

In het voorafgaande zagen we dat God niemand rechtvaardigt op basis van werken, d.w.z. van daden die iemand doet. Mensen zijn immers niet in staat hun eigen onrechtvaardigheid of zonde weg te poetsen met rechtvaardige of niet-zondige daden. Mensen zijn en blijven namelijk van nature onrechtvaardigen, zondaren dus. Een rechtvaardige God moet hen daarom wel veroordelen als Hij aan zijn eigen rechtvaardigheid niet tekort wil doen. Vervolgens zagen we dat God Zelf met een onvoorstelbare oplossing is

gekomen: rechtvaardiging door genade, op grond van het geloof in Jezus Christus. Een mens wordt in dat geval niet gerechtvaardigd op grond van daden of werken van zichzelf - hij is immers onrechtvaardig - maar op grond van geloof in die ene unieke daad van een Ander die gedaan heeft wat wij niet konden! Paulus gebruikt Abraham als voorbeeld van rechtvaardiging op grond van geloof en niet door werken. De apostel citeert Gen.15:6, waar staat: 'Abraham geloofde God en het werd hem tot gerechtigheid gerekend' (Rom.4:3,9). Anders gezegd: Abraham geloofde God, en werd daarom gerechtvaardigd, juist omdat hij niet op zijn eigen werken vertrouwde (Rom.4:4-6). Alleen al daarom - dus omdat geloof in Rm4 tegenover werken wordt gesteld - mag niet geconcludeerd worden dat God Abrahams geloof als een rechtvaardige daad van Abraham beschouwde en hem daarom rechtvaardig verklaarde. Abraham is slechts door God rechtvaardig verklaard, niet om iets van Abraham zelf, maar omdat Abraham het verwachtte van de Enige die nog kon geven waar niets meer gedaan kon worden: God zelf. God is de Enige die niet alleen de gelovige Abraham rechtvaardigt. God rechtvaardigt iedere goddeloze die beseft dat alleen God nog uitkomst kan bieden en daarom zijn geloofsvetrouwen waard is: 'Hem die niet werkt, maar gelooft in Hem die de goddeloze rechtvaardigt, wordt zijn geloof gerekend tot gerechtigheid' (4:5), d.w.z. wordt op grond van zijn geloof gerechtvaardigd.

De basis van de rechtvaardiging

Intussen komt de vraag op: waarom zou God een onrechtvaardige rechtvaardig verklaren? Zou Hij daarmee niet aan zijn eigen rechtvaardigheid (gerechtigheid) tekort doen? We hebben al gezien dat Paulus in Rom.3:25 melding maakte van het bloed van de Heer Jezus. Als de apostel in 5:1 heeft gezegd dat wij gerechtvaardigd zijn op grond van geloof en vrede met God hebben, zegt hij er expliciet bij 'door onze Heer Jezus Christus'. Vervolgens spreekt hij over Christus' dood voor goddelozen en zondaars (5:6,8), om uiteindelijk uit te komen bij Christus' bloed als de basis van onze rechtvaardiging (5:9). Hij is de Onschuldige en Rechtvaardige, die voor ons, schuldigen en onrechtvaardigen, zijn bloed heeft gegeven (3:25). De rechtvaardige grondslag die God zich heeft verschaft om onrechtvaardigen niet alleen vrijuit te laten gaan, maar zelfs rechtvaardig te verklaren, is het bloed van Christus.

Verlossing = vergeving = rechtvaardiging?

Het zou jammer zijn als we begrippen als verlossing, vergeving en rechtvaardiging gewoon door elkaar gebruiken, alsof dat allemaal op hetzelfde neerkomt. Natuurlijk hebben die begrippen iets met elkaar te maken. Ze zijn ook niet, met eerbied gezegd, los verkrijgbaar, maar zijn alle drie het resultaat van het werk van de Heer Jezus aan het kruis van Golgotha. Verlossing en vergeving zijn echter begrippen die ons achteruit laten kijken naar de negatieve toestand waaruit we verlost zijn en naar de daden waarvan we vergeving ontvangen hebben.

Rechtvaardiging is echter een begrip dat verder gaat en ons bepaalt bij het positieve dat God gedaan heeft toen Hij ons bij onze bekering radicaal veranderde. Wie tot geloof komt - en dus vanaf dat moment gerechtvaardigd is op grond van geloof -, behoort vanaf dat moment niet langer bij de mensensoort waarvan Adam het gevallen hoofd is. Zo'n gelovige maakt met vele andere gelovigen deel uit van een nieuw menstype. Paulus noemt dat menstype 'de nieuwe mens', een menstype dat 'overeenkomstig God geschapen is in ware gerechtigheid en heiligheid' (Ef.4:24). Vertegenwoordigers van dit menstype worden niet beschreven als ex-zondaars, aan wie God het verleden niet langer toerekent. Nee, zij zijn het resultaat van een nieuwe scheppingsdaad van God. Ze zijn degenen in wie de kenmerken van God zelf zichtbaar zijn. Is God heilig en rechtvaardig? Dan dit nieuwe menstype ook. Petrus zegt dat deze vernieuwde mensen 'deelgenoten van de Goddelijke natuur' zijn geworden (2Petr.1:4).

De werken der gerechtigheid

Misschien zegt u: 'Wat merk ik er zelf van dat ik gerechtvaardigd ben?', en vervolgens: 'Moet mijn omgeving er ook wat van merken?'. Laten we eerst vaststellen dat onze rechtvaardiging op zichzelf niet staat of valt met wat wijzelf of onze omgeving daarvan merken. Onze rechtvaardiging is allereerst iets dat God heeft gewerkt, iets dat Hij tot stand heeft gebracht. De Schrift verzekert ons dat God de goddeloze op grond van geloof rechtvaardigt, en dus is elke gelovige eveneens gerechtvaardigd - of hij zich dat realiseert of niet. God heeft ons immers herschapen? Anders gezegd: de rechtvaardiging hoort bij de christelijke positie. Toch zou het vreemd zijn als daar in de praktijk van ons als christenen niets van te merken was. Lees Jakobus 2:14-26 er maar eens op na! Het zou nog vreemder zijn als het ons onverschillig liet of onze omgeving opmerkt dat wij gerechtvaardigd zijn. Wat merk ik ervan? Als het goed is, wil ik niets anders doen dan wat God wil, en wil ik over alles denken zoals Hij denkt. Om zijn wil te kennen, om te weten hoe Hij over de dingen denkt, wil ik graag zijn Woord lezen. Zou onze omgeving zo'n instelling bij ons niet opmerken? Het zou geweldig zijn als wij bekend staan als mensen in wie de gerechtigheid van God zichtbaar is - als mensen die niet zomaar anderen napraten in hun negatieve oordeel over collega's, superieuren of ondergeschikten, maar die anders denken, spreken en handelen dan andere mensen. Mensen op wie men kan rekenen, die hun toezeggingen nakomen, die volstrekt eerlijk en integer zijn. Die zich bewust zijn van de hoge prijs van het bloed van Christus, die voor hun rechtvaardiging is betaald, en die daarom de rechtvaardige maatstaf van het Woord van God op hun eigen leven toepassen.